DISSERTATIO

INAUGURALIS MEDICA

SISTENS

FREQUENTIORES INTOXICATIONES

ET HARUM MEDELAS

QUAM

CONSENSU ET AUCTORITATE

MAGNIFICI DOMINI PRAESIDIS, AC DIRECTORIS SPECTABILIS DOMINI DECANI, NECNON CLARISSIMORUM DD. PROFESSORUM

PRO

DOCTORIS MEDICINAE LAUREA, SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS, AC PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS IN ALMA AC CELEBERRIMA REGIA SCIENTIARUM UNIVERSITATE PESTIENSI

CONCINNAVIT

RUDOLPHUS ERKEL.

THESES ADNEXAE DEFENDENTUR IN PALATIO UNIVERSITATIS MENSE MARTIO MDCCCXLIV.

PESTINI.

TYPIS LANDERER ET HECKENAST.

A'

LEGGYAKORIBB MÉRGEZÉSEK

'S EZEKNEK

ORVOSLATA.

ORVOS DOCTORRÁ

IKTATÁSA ÜNNEPÉLYÉRE

IRTA

ERKEL RUDOLF.

Der Menschen Leiden zu versüssen,
Das höchste Glück ganz zu geniessen,
Ein Helfer, Tröster hier zu sein:
Diess, Gott! lass mich bei allen Sorgen,
Bei Tageslast, an jedem trüben Morgen
Gerührt empfinden, ganz mich weih'n,
Zu trösten, helfen, zu erfreu'n.

Hufeland.

NAGYSÁGOS

STÁHLY IGNÁCZ

URNAK,

Ő CS. KIR. FÖLSÉGE 'S A' N. M. M KIR. HELYTARTÓ TANÁCS TANÁCSOSÁNAK
MAGYAR ORSZÁG FŐORVOSÁNAK,
A' M. KIR. EGYETEMNÉL AZ ORVOSIKAR ELNÖKÉNEK, 'S AZ ORVOS-SEBÉSZI TANUL
MÁNYOK IGAZGATÓJÁNAK, A' GYÓGYTAN, SEBÉSZET, SZABADMÜVÉSZET, 'S BÖL
CSÉSZET DOCTORÁNAK, A' MAGYAR ACADEMIA 'S A' BUDAPESTI KIR. ORVOS
EGYESÜLET TISZTELETI, A' BÉCSI CS. KIR. ORVOSEGYESÜLET LEVELEZŐ,
A' PESTI BÖLCSÉSZIKAR RENDES TAGJÁNAK
'S T. B. 'S T. B.

A' HAZA, EMBERISÉG 'S TUDOMÁNY ÜGYÉBEN
FÁRADHATLAN BUZGALMU FÉRFIUNAK,
MINDEN SZÉP, JÓ, ÉS NAGY LELKES ELŐMOZDITÓJÁNAK,
A' MAGYAR ORVOSIREND DISZÉNEK
LEGMÉLYEBB TISZTELETE JELÉÜL

A SZERZŐ.

Az academiai törvénynek eleget teendő, — melly a' pálya-végzett orvosoktúl az irodalom mezejére tettleges föllépést követel, — a' roppant terjedelmű orvosi tudomány olly részecskéit kivántam értekezésem tárgyául választani, mellynek — a' mellett, hogy nyelvünkön még eddig (tudtomra) nem létezik — gyakorlati hasznát is vehessék egykoru pályatársaim, — csekély értekezésemben semmi ujat ne keressen a' nyájas olvosó, mert ujat e' tárgyban csak egy Orfila, Simon, Soberheim, 'stb. szakjáratos ismereteitől lehet igényelni; kiknek tudományos müködéseit munkám tárgyalásában hogy vezérfonalul használtam, kötelességemnek érzem elismerni, — tudományos eljárásokban az érthetőségnek mindent alárendelni

szeretek; 's ugyanazért a' sokkal ismeretesebb látin müszótan sze-·int rendeztem a' három szakaszra, 's egy toldalékra osztályozott nérgezési eseteket. Mennyiben feleltem meg föltett szándékomnak ;rtekezésem tárgyalásában? — megitélni, másokhoz tartozik; én ;okszorozva érzendem fáradságom gyümölcsét, ha csekély munkám ıtmutatása után sikerülend valamelly ügytársamnak csak egy meg-nérgezett szerencsétlent is megtartani az életnek.

A' méreg olly állomány, mellynek legkisebb adagu teljes hatása — az életmüvezetre alkalmazva, az élettel meg nem férhet, — ezen tágas értelemben vett határozat szerént többféle mérgezést lehet megkülönböztetni, de szük körre szánt értekezésem tárgyát csak a vegytani, és erőnyi (dynamicus) hatásu mérgezésekre, vagyis tulajdonkép ezen mérgezések rögtöni orvoslataikra kivánom szoritani. — Az orvosok és természettudósok a' legrégibb időktől fogva törekedtek mindenféle mérgezéseknek biztos ellenszereket találni, 's valóban nem egészen korunk dicsősége a' méregtan roppant előmenete; ugyanis könnyü volt a' megtört uton, leghivebb tapasztalatokbúl okulva, tovább fürkészni és kémlelni, de az életmüves vegytan hatalmas világánál fogva csakugyan mégis korunké a' legnagyobb érdem, miszerint alig találkozik mérgezési eset, mellynek a legujabb méregtan alapos ismerete ellenszert felállitani képes ne volna. — Czélom a' leggyakoribb mérgezési eseteket, 's ezek rögtöni ellenszereit táblákba rendezve előadni, hogy igy az academiai törvénynek elegettéve, egyszersmind barátim- 's egykoru pályatársaimnak olly segédkönyvet nyujtsak emlékül, mellynek a' szomoru mérgezési eseteknél azonnal hasznát vehetendik.

Minden mérgezési esetnél, általánosan főfigyelmet a beálló kórtani jelenségekre kell forditanunk, mellyek a' behatott méreg különbségéhez 's az életmüvezetbeni lappangási idejéhez képest változnak, a' mennyiben t. i. a' méreg még csak az előutakra hatott, vagy felszivódás által már az egész életmüvezetre elterjedt, továbbá ügyelnünk kell az utra, mellyen átt a' mérgezés történt, és figyelnünk a megmérgezett egyed álkatára és életkorára. — Ezen főszempontok három javalat foganasitását igénylik leginkább: 1-ső a' méregnek az életmüvezetböli

rögtöni eltávolitása, kiüritők által: 2-ik a' méregnek alkalmas ellenszerekkel való vegytani közönbösitése, vagy egész feloszlatása: 3-ik a' méreg által elöidézett rendellenes állapot' orvoslása. — azonban ezen javalatoknak az egyes esetek' minőségéhez, és a' körülmények' mivoltához képest sokszor tetemes változtatást kell szenvedniök, például sok esetben az életi javalat (indicatio vitalis) meg kell hogy elözze az okozatit, 's a' t.

Mielőtt tovább haladnék értekezésem tárgyalásában, helyén találom az ellenszer, vagy ellenméreg (antidotum, Gegengift) fogalmát meghatározni: ellenméregnek általánosan nevezünk minden szert (vagy sok esetben cselekvényt) melly alkalmas kezelés mellett a' behatott méreg káros eredményeit gátolni képes: történjék ez közvetlenül feloszlatás, vagy közömbösités által, vegytani uton, vagy közvetve nehezen olvadó ártatlan állomány' képződése által. — az ellenszer jelleméhez' tartozik továbbá, hogy ez a' körülményekhez képest bármilly nagy adagban alkalmaztassék is, ártalmas következéseket ne vonjon maga után.

I. Ásvány mérgek.

Általánosságok. Fő javalat a' méreg kiküszöbölése, a' netalán beálló hányás meleg vizzel mozditassék elő, a' czukorral, és tojás fehérével vegyitett víz itatását vegytani müködés előidézése végett azonnal foganatba lehet tenni, — ha a' behatott méreg neme tudatik, a' hányást elő segitő vizhez tüstént vegyithetünk megfelelő ellenszert, higitott kénköneg vizegy (aqua hydrothionica) miután kénéleges sókat képez, majd minden fémmel való mérgezésnél ellenszerül használtathatik, ha erre hányás nem következik, rövid szünetek utáni nagy adagu hánytató gyökérrel (ipecacuanha) — és nem hánytató borkővel (tart. stib.) — leend szükséges azt előidézni, megnött egyedeknél 5-5 perczenként 15 — 20 szemert kell beadni, és ha nem nyelhet a' beteg, csak akkor lehet a' hánytató borkőhöz folyamodni, forrázati (infusum) alakban fecskendezvén be valamelly viszérbe; — ha alhasi kólikás fájdalmak mutatkoznak annak jeléül, hogy a méreg a' bélcsatorna alsó részében is dúl már, hashajtó szerek, s csörék lesznek javalva, illy körülmények közt a' hánytató borkő' használatát is elő lehet venni, és ha a' behatott méreg neméről bizonyosak vagyunk, a' csörék és hashajtó szerekhez mellékelhetjük azonnal az ellenszereket is, — általánosan véve azonban a' szokott székhajtó olajok, szappanok, és sókkal csinnyán kell bánni, mert ezek gyakran nevelik a' bajt, — hogyha a' hányás- és székeléstől okszeresen már nem lehet többet várni, ekkor az életmüvezetben még lappangó méreg feloszlódására kell munkálnunk; az alább előadandó alkalmas szerek segedelmével. További orvoslást egészen a' beálló rendellenes jelenségek természetéhez mérve kell kezelnünk, t. i. a' mutatkozó alhasi gyuladásokat lobellenesen érvágással, nadályokkal, 's lágyitó borogatással, a' csekélyebb mérgezéseket pedig enyhitő, 's bevonó szerekkel igyekszünk szeliditeni, millyenek: a' mandola fejet beléndek vonattal (extract. hyosc) olajok, és fürdők — erős hasmenéseket, vértódulásokat, és a' nyelő életművek sértéseit pedig az ismert alkalmas szerek használatával gyógyítjuk.

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	G y ó g y m ó d.
Acida mineralia. Ásványsavak.	Savanyu égetö iz a' szájban, torokban, gyomorban, belekben, s ezen részek hamar fenésedö gyuladása, véres hányás, csuklás, gyakori véres széklet, nehéz lélekzés, rendetlen érverés, olthatatlan szomj, mi alatt az italok a' fájdalmat még nagyobbitják.	Égetett keser föld magn. usta. Szénsavas keserföld mag. Carb. Lúgsó, szappanyos víz.	Orfila szerint azonnal égetett, vagy szénsavas keserföldet kell alkalmaznunk, sok vizzel feleresztve; szükség esetében lúgsó oldat, vagy kretapor, vagy szappanos víz, mandola, mák, vagy lenolaj, tej, sok hideg víz is jó szolgálatot tehetnek; később lobellenes gyógymód.
Alcalia carbonica et caustica. Étetető és szénsavas égvények.	Csipős rágó hugynemü iz, melly a' száj' takonyhártyáját föleszi; égetés a' torokban, nyelési nehézség, undor, gyakran véres anyagok kihányása, mellyekre ha sav öntetik, pezsgés támad; fájdalmas, 's gyakori véres székletek, nagy gyöngeség, görcsök, csuklás, és más ideges bajok.	A' növénysavak, boreczet, és czitromsav.	Legbiztosabb ellenszert a növénysavakban birunk, minők a' ritkitott boreczet, és czitromsav nagy mennyiségben adva, a' kövér olajok, mellyek a' hamagfélékkel szappanyosodnak, de kiváltkép, az édes mandola olaj szinte jó szolgálatot tehet. A' mutatkozó béllob, lobellenes bánásmódot kiván.
Arsenicum et ejus praeparata. Mireny, és készitményei.	Fölötte sápadt, rettegéskinozta arcz, kék gyürük a' szemkörül, nagy összeesés, kék ajkak, olthatatlan szomj, fuldoklás, égetés a száj, torok, s gyomorban, rosz szagu lehelet, nyálfojás, fojtonos hányás, a' kihányt anyag nyálkás, sárga, vagy zöldes, vérrel vegyitett, mellyben gyakran a' mirény nyomaira találhatni, büdös véres széklet, égető, metsző, összehuzó, 's a' legkisebb érintésre növekvő al-	Ferrum oxydatum fuscum hydraticum. Vaséleg vizegy	A' hányás eszközlése sok langyos, czukros, vagy mézes viz által; húsos pép, vagy nyákos főzetek is szükségesek a' gyomorban netalán még tiszta állományként létező méreg eltávolitására. Ha a' gyomor kiürült, tüstént a vaséleg vizegy alkalmazását kell elővenni; ha ez hamarjában a' gyógyszertárból nem lenne kapható, akkor a' kovácsok, vagy lakatosok izvasoltó vizébeni rozsda szinü iszapot is lehet

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	G y ó g y m ó d.
(Arsenicum.)	hasi fájdalmak, a' gyomor, 's bélgyuladás minden jelensége, bő vizellet, azonban néha hugyrekedés, a' nemző részek földagadása, 's meredése, igen kis, fölötte, görcsösen összehuzódott, gyors rendetlen, és kihagyó érütés, külső hidegség, belől emésztő hőség, iszonyu rettegés, félrebeszéd az érzéki életmüvek zavara, rángatódzások, hangváltozás, gyakori ájulás, végre különbféle szélhüdési kórjelek közt beáll a' halál. Többek vizsgálata szerint olly mirény-mérgezés is jön elő, hol nagy mennyiségben, és éhgyomorba vétetvén be a' méreg, ez hirtelen felszívódik, 's a' vérbe vitetvén vegyváltozatok előhoztával közvetlenül az idegekre hatván, halált idéz elő minden helybeli gyuladás nélkül. Illy esetben Christison szerint az igen nagy gyengeség a' legfeltünőbb kórjel, mellyel rettegés, görcsök, a' végtagok hidegülése, az érzékek tompulása, és szélhüdés szövetkezik, melly jelekre néhány óra alatt beáll a' halál. Más mérgezési esetekben, hol a' méreg kisebb adagban vagy telegyomorba vétetett fel, szintén háttérbe szorulnak a' bél- és gyomorgyuladási kórjelek, ha a' méreg bőhányás által kiürül, vagy ha	És szappanyos víz.	használatba venni. Ezt pedig adhatni nehezék, vagy obon számra vizzel fölkevert por alakban, egy rész savra 10—12 rész vaséleg vizegyet adván. Ha a' méreg tiszta állományban jutott a' gyomorba, minden adag ellenszerhez 10—12 csöpp étető könlegecs nedvet (liqu. amon. caust.) adunk. Ha hányás következik, akkor az adagot kisebbitve ismételjük nehezékenként, mig a mirélecs savas vaséleg az alfelen ki nem ürül, mellyet megismerhetni fehér szinéről, ha aránylag sok könlegecs nedv adatott az ellenszerrel, különben pedig vörös szinéről. Ha a' méreg már a' bélcsőbe hatott át, akkor egyszersmind csőréket is alkalmazunk csodasóból, vaséleg vizegygyel a' lehetőségig vegyitve. Ha a' mirélecs-savnak külsőlegi alkalmazásából származott a' mérgezés, annak lehető eltávolitása után vaséleg vizegyes kenőcsöt, folyókenőcs(liniment.vol)alakban pedig vizet és szappant, vagy mind a' hármat alkalmazunk a' mérgezési helyre. Minden más ellenszerek, mellyek annyira magasztaltatnak, részint hatástalanok, részint ártalmasak, a' mint ezt Orfila számtalan kémleteivel be is bizonyitotta. A' gyomor

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	Gyógymód.
	jelen voltak is a' gyuladás jelei de csak hamar a' második, az ideges időszakba mennek át, kol kiváltképen a' tagok szélhüdése, vagy zsibbadása, és nehézkóri jelenetek által árulják el magokat.		és bélgyuladás ellen a' lobellenes gyógymódot egész kiterjedésében kell alkalmaznunk.
Argentum nitr. fusum Pokolkő.	Igen heves égető fájdalmak a' gyomorban és belekben, hirtelen fenébe átmenő és halálos kórjóslatu gyomor 's bélgyuladás' jelenségei, Orfila szerint az ajkszélek, és az áll piros bársony szinüek, kivált ha a méreg fojós alakban vétetett be.	Konyhasó. Sal communis.	A'konyhasó oldat, melly által a' pokolkőből feloldhatlan ezüsthalvag képlődik; külsőlegi mérgezés ellen is igen hasznos a' konyhasóoldat — később nyákos szerek és hashajtók. A' bélgyuladás ellen lobellenes bánásmód alkalmazandó, az ideges tüneményeket lecsillapitja a' mákony kis adagja.
Aurum muri. Arhalvag.	Még nem eléggé ismeretesek mérgezési jelei, legczélszerübb ellenszerei azok, mellyek a' ragó higanyéi.		
Barita muri. Súlyhalvag.	Heves hányás, görcsök, tagok szélhüdése, gyomor 's bélgyuladás jelei, rángalmak, taghidegség szédülés izomgyöngeség, 's a' t.	Kén savassók. Sulfates és kemény kútviz.	Kénsavas sók (szik-, keser- 's a' t. élegek) oldata, vagy ha ezek kéznél nem volnának, a' beteggel sok kútvizet itatunk, a' sulyhalvagból e' szerint mészhalvag képződik, melly nem olly ártalmas.
Bizmuthum. nitric. praecipit. Lecsapott legsavaskenéleg.	Mérgezési jelek azok, mellyek a' rágó mérgek által okoztatnak, a' mélben nagy forróság érzetével, és nehéz lélegzéssel tünnek elő.	Langyos nyákos főzetek' itala.	A' nyákos italoknak gyakori vetele által igyekszünk a' hányást könnyebbiteni, csöréket, és hashajtókat is adunk a' körülményekhez képest.

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	G y ó g y m ó d.
Calx viva Égető mész.	Az égetett mészokozta mérgezési tünemények sokban hasonlitanak az égető féméleg sók által előhozott mérgezési jelenségekhez; fő kórjel itt a' gyomor-'s bélgyuladás,minden másod rangu következményeivel, igen erősen kifejlett láz, olthatatlan szomj, sápadtság, szorongatás.	Növénysavak, Mandolaolaj. Acida vegetab.	A' gyöngébb növénysavak használata (fölereszteit bor eczet, és csitromsav),mellyek a' mészfölddel egészen ártatlan vegyületeket alkotnak, a' boreczetben még azon jó is van, hogy a' hányást előmozditja; jó sikerü továbbá a' savanyu savó is, olajos szerek nagy adagban; a' mandola olaj akkor is használandó (helybelileg), ha például a' szembe hatott a' mész, a' lobos állapot ellen a' lobellenes bánásmód.
Cupri praeparata. Réz' készitményei.	Kék gyürük a' szemkörül,gyakran sárga korcs szinezete az arcznak, sajátszerü kesernyés összehuzó iz, és fölböfögés nyomó fájdalom a' paizsporcz táján, sok köpködés, nagy szomj, hányásra való hajlam, erős hosszas hányás, zöld szinü anyag kiüritésével, mellyben gyakran a' méregnek részecskéi is láthatók; szaggató, metsző fájdalmak a'gyomor- és belekben, gyakori és sokszor erőltetett zöldes, vagy veres széklet; az alhas fájdalmas és felpuffadt. Ezen gyomor bélgyuladásos bántalmakkal ideges bajok is párosulnak, ide tartozik a' kegyetlen főfájás, tompaság érzése a' közérzékben, a' lábikra görcsei, görcsös fájdalmak a' czombokban,	Tojás fehérnye. Sok czukor, és ham-vaskékeg. (Cyan. kal. fer.)	A' hányás eszközlése, vagyis annak inkább lágymeleg vajas viz általi elősegitése; ezután sok tojásfehér vizzel (Orfila szerint) vagy 12 tojást két pint hideg vizbe ütvén ebbül minden 2—3 percz alatt egy pohárral nyujtunk a' betegnek; ha ez nincs jelen, tejet, mézet, vagy czukrot vizben nagy mennyiségben kell itatnunk. — Duval nagyon ajánlja a' czukrot, melly mindenesetre leélenyitőleg hat a' réz-sókra. Orfila ajánlja a' ham-vaskékeget (cyanuret. kali ferrat.) Christison nagyon ellenzi az eczet használatát, mert ez a' réznek oldatlan öszvetételeit, mellyek a' réz-sók az állati, és növényállományok közt történnek, ismét feloldja. — Ha

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	Gyógymód.
	érzéketlenség, tagreszketés, rendkivüli gyengesége az izmoknak, tagszélhüdés; fáradalmas lélekzés, fölötte kis, igen sebes kihagyó érütés; 's végre a' halál.		gyomor- 's bélgyuladás jelenségei mutatkoznak, a' lobellenes banásmódot egész terjedelmében kell használatba vennünk.
Hydrargyr. muriat. corosiv. et reliqua hydrargyri praeparata. Rágó higany, 's a' higany többi készitményei.	Nagy vértorlódások a' főre; fájdalmas elfogultság, megvörösült csillogó szemek, látaszükület, piros vértül duzzadó arcz, száraz, és égető érzés a' száj- 's torokban, mintegy öszvehuzási érzéssel párositva, érczes felböfögés, nagy szomjuság, undorodás, hányás, melly szines, 's néha véres; gyakori vizelésrei erőltetés, hugyrekedés, véres vizellet, fájdalmas veszszőmeredés, hereborék daganat, vörös foltok kiütése a' börön, nehéz lélekzés, gyönge reszkető szivdobogás, öszvehúzódott érütés, az arcz izmainak, és a' tagoknak görcsös rángalma, egész a' fenésedésig emelkedő bélgyuladási jelek.	Tojásfehér, szappan, czukor, méz, tej, és legújabban arany és vaspor természetszerü alakban. Pulv. Auri et ferri regulini.	Pechier szerint egy szemer fehérnye, négy szemer rágó higanyt bont széljel; Christison szerint a' fehérnye csak a' mérgezés elején jó hatásu, 's különösen ott javaltatik, hol hányás nem történt. Taddei szerint a' fehérnye után való szer a' hig halvag általi mérgezésnél a' buzacsirizpor, mit Olaszhonban sok gyógyszertárakban készen tartanak; áll ez buzacsirizből (10 rész) szappanporból (1 rész) és vizből. A' használandó port ismét vizben oldják fel. Szükség' esetében jók a' szappan, czukor, méz, tej, nyákos, és olajos szerek — 'stb. A' gyomor- 's bél gyuladási jelek lobellenes bánásmódra szünnek. A' legujabb időkben az arany s' vaspor természetszeri (regulin) idoma alkalmazásában a' higany mérgezéseknél gálvános hatásu ellenerőt tulajdonitanak; a' tárgy kifejtve még nincs, többet hozzá nem is szólhatok.

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	G y ó g y m ó d.
Jodium. Iblany.	Az érzéki tehetségek zavarai, általános izom gyengeség, tagreszketés, elszáradás, a' mirigyek, különösen a' nöi emlök kisebbülése, lázas mozgalmak, erös szívdobogás, vérköpés, vérzések, — a' rögtöni, 's nagy foku iblany mérgezésnél a' gyomor- és bélgyulladásnak fenére mutató kórjelei is.	Keményitö. Amilum. czukrosviz.	Legjobb ellenszere a' keményitö, ha ezt sok vizzel ritka csirnyéve fözzük, és nagy mennyiségben adjuk; ha ez nincs, sok czukros víz; a' gyuladás lobellenes, 's szerek által háritható.
Kali sulphuratum. seu hep.sulph. Hamkéneg. vagy Kénmáj.	Kellemetlen rohadt tojás szagu felböfögés, összehuzódási érzés a' száj- és torokban, égetö fájdalmak az elö utakon, hányás, elöször kéntartalmu, késöbb véres anyagok' kivetésével; gyomor- 's belgyuladási kórjelek; az érütés kicsiny, csaknem érezhetetlen, nagy fájdalmak, és görcsök — Orfila szerint legjellemzöbb a' rohadt tojásnemü szag.	Szikhalvag, mészhalvag. Chloret. natr. Chloret. Calc. Kövérolajok, és nyákos szerek.	Ha magától hányás nem következik, hánytató gyökérporral idézvén elö, langyos vizzel elömozditjuk, — jó sikerüek a' szikhalvag, és mészhalvag gyakori adagokban, ha ez nincs, sok kövér olaj és nyákos szerek itala szinte jó szolgálatot tehetnek; a' gyuladás lobellenes bánásmódot igényel.
Phosphorus Villany.	Heves égetés a' gyomor- és belekben, folytonos hányás, igennagy testfájdalmak, folyós fájdalmas székletek, mellyek valamint a' húgy, és az izzadság is sötétben világitanak, e' világitás érintésre még nagyobb; rettegés, futólagos belsö meleg, reszketés, igen gyors, fölötte kis rendetlen 's görcsösen öszvehuzódott érütés rángalmak, eltompulás, ájulás, és szélhüdési rohamok alatt — halál.	Különös ellenszere nincs. Olajok, és nyákos szerek.	Hánytatószerek, 's különösen hánytató gyökérpor, nyákok, és olajok, a' képzett villósav felszivódására Orfila agyagos földet ajánl; a' gyomor béllob jelenségei a' lobellenes gyógymód egész alkalmazását kivánják.

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	G y ó g y m ó d.
Plumbi praeparata. Ólom készitményei.	Sárga sápadt szin; szenvedést, és félelmet kifejező arczvonások, láta szükülés, fanyar öszvehuzó iz, és szárazság a' száj- és torokban, olthatatlan szomj, gyomor nyomódás, étvágy hiány, epés zöld hányás, koronként visszatérő szaggató fájdalmak a' köldök táján, mellyeket a' nyomás kissé enyhit, később a' hátra, mellre, és alhasra is elterülnek; a' hasfalaknak egész a' hátgerinczig történt behúzódása, mi alatt az alhas kemény érdes tapintatu; igen makacs székrekedés vagy megkeményült golyó alaku, fekete juh, vagy kecske bogyó idomu; — igen nagy levertség; rángások, kis gyönge görcsös érülések, szédülés, az érzékek változnak, süketség, vakság, az izmok szélhüdése, kábulás, álomkór, félrebeszéd, egész ideges szélhüdés, — halál.	Kénysavas-sók, Sales Sulfurici, fehérnye, szappanos viz, gyakran mákony.	Először hánytató szerek alkalmazandók; ha a' hánytató gyökér nem elegendő, akkor adunk horggáliczot (vitriol zinci) sőt üdült mérgezéseknél dárd borkövet is (Tart. stib.) a' hasürítést csoda, és keserü só által mozditjuk elő, mellyek egyszersmind vegybontólag is hatnak. Főképen a' kénsavas sóknak, és fölereszteti kénsavnak hatása bizonyult itt be; a' hol pedig ez utóbbi az olompír (minium) általi mérgezésnél hatástalannak mutatkozott, ottan mérgezést hirtelen legyőzé a' fölereszteti sósav, ezen kivül fürdöket, és lágyitó borogatásokat is szoktak alkalmazni, a' görcsös fájdalmakat pedig gyökönke (valeriana) vagy bodár szerekböli csőrék által csillapitják; a' forró (acut.) mérgezéseknél a' mákony teszi a' legjobb szolgálatot, ezen kivül szükség esetében a' téj, tojásfehére vizzel, szappan vizzel, és nyákos főzetek itt is javalvák. A' görcsös fájdalmakat olajokkal mérsékeljük, székhajtó szerül a' riczin olajt ajánlják leginkább. — Agy izgatás esetében mustározás a' lábikrára, hójaghúzó a' tarkóra, és elvezető lábfürdők; ólomszélhüdés ellen pedig természetes kénes fürdők, — a' szélhüdött

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	G y ó g y m ó d.
			tagnak borléles, káforos, illó olajos anyagokkali dörzsölése lehetnek okszeresen javalva.
Stannum muriaticum. Ónhalvag.	Fanyar érczes iz, hányás; alhasi fájdalom, gyakori görcsös mozgásai a' végtagoknak, gyakran szélhüdés, és nem ritkán halál.	Téj, húsospép, nyákos szerek.	Langyosmeleg téj, húsóspép, 's nyákos főzetek itala itt igen jó szolgálatot tehetnek.
Tartarus Stibiatus Dárdborkö, vagy hánytató borkő.	Sápadt arcz, összeesés, iszonyu fájdalmak, erös makacs gyakori hányás, vagy gyakori fájdalmas székletek; nehéz lélekzés, csuklás, az érzékek elfogódása, a' végtagok hidegsége, és görcsös fájdalma, rángások, gyomor és belek fenésedő gyuladása, és ritkább esetekben szélhüdés következtében — halál.	Pezsgőpor, hamag oldat. Némellyek szerint kinafőzet, vagy föstvény.	Pezsgő por (Pulv. Aërophor) Savanyus kénsavas szikélegből; hamag oldat mákony festvénynyel. Mások szerint jó ellenszerül szolgál, a' kinafőzet, vagy kinafestvény, ennek hiányában a' theaforrázat bőmennyiségben.
Zincum Sulphuricum. Kénsavas horgéleg, vagy horggálicz.	Fanyar csípős, és öszvehuzó iz a' szájban, öszveszorító érzet a' torokban, sápadt arczszin, fájdalmas érzés a' gyomor táján, mellyek később az egész alhasra elterjednek; bö kiürítések alól, felül, nagy szomjuság, lélekzési nehézségek, gyors és kis érütés, a' tagok hidegsége, és csak ritka esetben halál.	Csersav acid. tannic. gubacs főzet, kina és tölgyhéj, pezsgő bor.	Az önkénytes hányást meleg vizzel ápoljuk, ezután tejet adunk, melly egyszersmind vegybontólag hat a' horggáliczra; ha már a' belekbe ment át a' méreg, lágyitó borogatások, és bevonó szerek szükségesek. Tulajdonképi ellenszere a' csersav (acid. tanin) melly a' horgéleggel csersavas horgéleggé válik, azért is ide tartoznak a' tölgy és kinahéj, valamint a' gubacsfőzetek, szükség esetében chinai theaforrázat; a' tulzó hányás

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	G y ó g y m ó d.
			ellen pezsgôpor, kevés mákonyfestvénynyel; a' gyomor- és bélgyuladás ellen lobellenes bánásmód.

II. Növény mérgek.

A) Tiszta bóditók. Általánosságok. — A' gyomor tompaságát erös hánytatóval azonnal felizgatván, langyosmeleg viz gyakori itatásával igyekszünk azt elömozditani, — szükség esetében a' hánytató borkő valamelly viszérbei bevitele itt is javalva van, hashajtók alkalmazása esetében szokott olajok, szappanyok és sók teendenek jó szolgálatot, különszerü vegytani ellenszert kevés növény mérgezésnél lehet felállitani, söt ezeknél a' visszamaradt mérgek nyákos szerekkeli bevonása és szeliditése sem sikerül olly biztosan, mint az ásványmérgezéseknél. — Eltávolittatván (mennyire lehet) a' méreg, a' mutatkozó kórjelek igénylik fő figyelmünket, a' bódulási jelenségek ellen eczettel, savakkal, vagy általános élesztôkkel, minö a' bor, Hoffman csepjei 'stb. igyekszünk munkálni; az idegrendszerbeni zavart pedig másitók (alterans) által, minö a' gyökönke 'stb., iparkodunk helyrehozni, de legföbb figyelmünket a' nemes életmüvek, 's különösen az idegrendszer közép életmüve igényli, ne hogy a' növényi mérgezéseknél gyakran előforduló vértódulásoktul meglepessenek, 's ugyanezért az elvonó szerek alkalmazását jó eleve foganatba kell vennünk.

B) Éles bóditók. Általanosságok. — Az elöidézett bódulás, vagy gyuladási jelanségekhez képest majd bodár-, majd lobellenes bánásmódot kell követnünk; többnyire mindenkor a' bodár jelenségek álnak elöbb be, ehhez képest kell tehát gyógymódunkat is módositni, tulajdon hatásu vegytani nyákos, és ellenszerekkeli közömbösítés, bevonás, vagy szeliditésről itt is kevés szó lehet; — a' feleresztett savak alkalmazásával csinnyán kell bánnunk, 's elöbb nem is szabad adni, mig a' méreg tökéletes kiküszöböléséről egészen biztosak nem vagyunk.

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	G y ó g y m ó d.
Acidum hydrocyanicum. Kéksav.	Fölötte nagy, rögtöni gyöngeség; szédelgés, rendkivüli szivszoritás, az érzéki életmüvek behálózása, és zavara, álmosság, rángalmak, állgörcs, dermenet, 's ennek minden alakzatai (embrosthotonus, Opisthotonus, pleurosthotonus) ájulás, tetszhalál, a' végtagok, és zárizmok szélhüdése, igen fáradalmas és a' has izmok által eszközlött lélekzés, és ezen tünemények között egész ideges szélhüdés következtében néhány percz alatt köszönt be a' halál.	Égető könlegecs nedv. (liqu. amon. caust.)	A' mérgezés után tüstént be kell adni 15—20 csöpp egető könlegecs nedvet egy csésze nyákos italban, vagy vizben, és ezen adagot, mint a' szükség kivánja, ismételni kell; külsőleg szénsavas könlegecs nedv bedörzsölése által kell izgatást okozni, és egy darab illyen szerbe mártott szövetet kell a' homlokra tenni. Home egy illyen méreg által halál révire jutott kutyát a' nyakvérér megnyitása által mentett meg. — Valóban a' rögtöni nagy véreresztések (a' torok visszérből) arányszerüleg alkalmazva — és a' zuhanyos hideg fürdők a'leghatékonyabb ellenszerek közé számoltatnak a' kéksav általi mérgezésnél. Épen illyen bánásmód ajánlandó a' borostyán meggyviz és keserü mandola által okozott mérgezés ellen is.
Acidum oxalicum. Sóska sav.	Nagy égetés a' gyomor- és torokban; erre egész a' halálig tartó hányás következik; a' kihányt anyag fekete, véres tömeg; az érütés alig érezhető; érzéketlenség, kábulás, tompaság; tagok hidegülése; ragadós izzadság; a' köröm és ujak megkékülnek; görcsök, 's $1/4$ óra alatt, vagy valamivel később — halál. A' gyöngébb esetekben a' gyo-	Mész, meszes-víz, krétapor, keserföld. Calx, aqua Calcis, Magnesia.	Ha magától be nem állana a' hányás (a' mi ritka) hánytató gyökérpor. Sajátképi ellenszerek, mész, meszes viz; keserföld vizzel vegyitve, krétapor — 's e' szerek a' lehető gyorsasággal használtassanak. Kétféle hasznuak pedig a' mondott szerek, mint hogy a' sóskasavat részint közömbösitik, részint vele oldhatlan egyesületet alkotnak, 's igy a' sav

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	Gyógymód.
	mor- 's bélgyuladás jelenségei mutatkoznak erőtetett véres széklettel, nyelvdaggal, szájgyuladással.		nem mehet át a' vérbe; szükség esetében jó a' szappanos víz; az égvények ártalmasok, mert ha nem égetve hatnak is — de csaknem olly erővel dolgoznak, mint maga a' sóskasav.
Belladonna. Nadragulya.	Élénk, csaknem skárlátszinü arczszin; pöffedt arcz, kék ajkak; a' köthártya mintha be volna fecskendve; az üterek heves, rekedt ütése, a' halánték, és nyaküterek különösen nagy visszahatást mutatnak; égető fájdalom — néha annyira öszvehuzódik a' láta, hogy a' szivárványhártya csak nem egészen eltünni látszik az öszvehuzódás miatt; a' láta érzéketlen lesz a' fényinger iránt; a' látási tehetség zavart, és változott lesz, néha mintha szitán nézne a' beteg, néha minden tárgyat feketének lát, — szikralátás, kettős látás, részintes vagyis egész vakság is állhat be; mámoros állapotja a' közérzéknek; a' fő nehézsége, álomkór változva heves kitörésekkel, és őrültséggel, néha csak csöndes, vagy fecsegő félrebeszéddel, mellyből sajátszerü eszmeképek, és látmányok tünnek ki; gyakori mosolygás; — az arczkifejezés butaságot mutat; gyakran görcsösen vo-	Hánytatók, és növénysavak; különösen a' csersav, czitromsav 'stb. Acid. veget. imprimis acid. tanic.	Ha erős agyvértolódási jelek mutatkoznak, a' lobellenes gyógymódot egész kiterjedésében kell alakalmaznunk; föl kell nyitni a' torokvisszeret; hideg leöntözéseket is kell alkalmazni, 's a' főre jeges borogatásokat. — Egyéb gyógymódja is hasonló a' mákonymérgezés ellen használandóval, t. i. itt is szükséges a' horggálicz általi hánytatás; hányás után növénysavak, eczetes csőre, ingerlő lábfürdők, mustározás (kivált az illó mustár olaj bekenése) — borléles mosások alkalmazása a' szélhüdéshez közellévő tagokra; belsőleg az érzékenység fölgerjesztése tekintetéből adható: az illó égvény (szalamia lél), káfor, égény, gyántás szerek, bor 'stb.

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	Gyógymód.
	nódnak el az arczizmok; igen fáradságos rebegő, és hebegő beszéd a' nyelvizmok szélhüdés nemü állapotja miatt; égetés érzése a' torokban, a' száj és torok üregét befedő fölhártya vörös szinü; nagy szomj, étlenség, önkénytes viziszony, néha harapásrai ösztön; nehéz lélekzés; szélhüdésnemü taggyöngeség tántorgó járással összekötve, hugyrekedés; teljes — lassu, később kis és kihagyó érütés, agyvérguta bekövetkezésének előjelei.		
Champhora Káfor.	Sápadtság egész a' didergésig, emelt hidegség érzete, ásitás, nyujtódzás, nagy elfáradás, izompetyhüdség, szédelgés, álmosság, hörgő hortyogó lélekzéssel; félrebeszéd, öntudatvesztés, érzéketlenség, az érzékek müködéseinek változata és zavara, és rángalmak, 's nehézkóri rohanok alatt halál.	Érvágás, mákony, 's terpetin olaj.	Mindjárt eleintén szükséges a' hánytatás, hányás után hashajtó és csőre; ha gutaütés jelenségei mutatkoznak; lobellenes bánásmód, például a' torok visszér fölnyitása, hideg borogatások a' főre, és elvezető böringerek, a' tulnyomóvá lett ideges bántalmak gyöngitésére kis adagban kell bort adni. Hahneman szerint mákony, egy kevés égény és terpetin olaj igen hasznos.
Cicuta virosa. Bürök.	Heves agyvértorlódás, igen fölpuffadt kékes vörös arcz, kidülledt nyakvisszerek, mámornemü behálózása a' közérzéknek, bódulás, szédülés, látási zavar, álomkór, vagy	Hányás után gubacs főzet, és más csersavás főzetek.	Hánytató szerek; ha már a' has puffad, melly némileg a' méregnek a' belekbe hatását jelenti: hashajtó olajos csőrék (legczélszerübben himbolymag olajból) hányás és hasmenés

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	Gyógymód.
	heves dühösség; rángások, csuklás, fuldoklás, hányás, nagy gyomor égetés, erős alhasi fájdalmak, a' fölhastájoni nagy haspuffadással, véres vizellés, véres széklet, véres tajték a' száj körül; étlenség (dysphagia) szóvész, fölötte nehéz lélekzés, és szélhüdés.		után csersavtartalmu főzetek, boreczetes viz, az alhasi lobos állapot ellen bevonó ingerenyhitő (nyákos és olajos) szerek, gutaütési kórjelenségek rögtöni sebes vérbocsátást kivánnak, valamint hüvesitő bánásmódot és elvezető ingerszereket; az ideges tompaság' eltávolitására illó ingerszereket, könlegecset, káfort, bort, fekete kávét adunk.
Colchicum Autumnale. Őszi kükörcsin.	Heves égetés érzete a' torokban egész a' gyomorig, undor hányás, erős ködcsömör, gyakori széklet, mellyel nagy erőködési rohamok közt vér is megyen el, húgyrekedés, húgyerőtetés, véres vizellet, mellyekhez szegődnek az érzékeket is megtámadott bántalmak kórjelei, mint nehézség a' főben, szédülés, általános reszketés, rettegés, szívszorulás, fájdalmas talpgörcsök, rendetlen, gyakran kihagyó érütés, ájulás 'stb., melly kórjelek alatt a' beteget meglepi a' halál.	Csersavtartalmu főzetek, 's később káfor.	A' méregnek hánytató gyökérpor általi kiürittetése; sajátszerü ellenszer ugyan a' csersavtartalmu főzet gubacs festvénye, — hogy e' mérgesszerben foglalt égvényeleket a' hunyoralt és zászpalt (veratrın. colchicin) lecsapjuk. Az ellenszereket rögtön kell alkalmazni; a' gyomor, és belek bántalmai esetében lobellenes bánásmód javaltatik, belsőleg illyek a' nyákos bevonó szerek, külsőleg nyákos enyhitő csörék; az ideges bántalmak ellen illó ingerrel biró, és inger elvezető szerek szükségesek, igy a' káfor; a' lábikra, talp mustározása, továbbá borléles bedörzsölések.
Datura Stramonuim. Redőszirom.	Mámornemü nehézsége, 's ködössége a' főnek, az érzéki életművek változata; a' fény	Hahneman szerint az eczet, — de	Gyógymódja ezen mérgezésnek is ollyan, mint a' nadragulya által előhozottnak. Mi-

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	Gyógymód.
	iránt fogékonyság nélküli látának nagy kitágulása; heves dühösség, őrültség, elkábulás, álmosság, vagy fölmagasztaltság (Extasis) külbenyomások iránti érzéketlenség, erős görcsös rángatódzás, reszketés, görcsös nyelési bajok, néha viziszony jelei; állcsukulati és dermeneti rohamok, nehéz, fulladozási érzés, nagy égetés a' torokban, nagy szomj, ökröndés, hányás, heves fájdalmak az alhasban, nagy fölingerültség a' nemző részekben, néha vörös, kanyaró vagy petécsnemü bőrküteg nagy viszketéssel, kivált az arczon, vagy mellen, — 's végre ideges szélhüdési jelenségek közt beáll a' halál.	a' téj sokkal jobb.	dőn már a' hányás által kiürült a' méreg nagy része, nagyon ajánlják adni a' savanyu savót, vagy tejet ismételt nagy adagokban; Hahneman mint különnemü ellenszert ajánlja az eczetet; a' gyakori alhasi gyuladásos állapot ellen a' czélszerü szokott lobellenes szerek alkalmazandók. Különösen hasznos ellenszer a' tej, 's a' testnek eczetteli mosogatása; a' csőrék is hasznosaknak találtattak, miután már a' méreg kiürült.
Digitalis purpurea. Piros gyüszüvirág.	Tompaság, és nehézség érzete a' főben; elkábulás, szédülés, álomkór, látási zavarok, pehelylátás, érzéketlenség, nagy izomgyöngeség, nagy égetés a' torokban; égető szomj, hányásrai ösztön, füzöld kihányással, erős alhasi fájdalmak, hasmenés; igen alászállott (gyakorta egy perczben 40ig) gyönge, és sokszor alig érezhető vagy kihagyó ér- és szívverés, végre ideges szélhüdés hozza elő a' halált.	Csevsav tartalmu főzetek hánytató után.	Hánytató gyökérpor által okozott hánytatás, ha a' tápcsatorna gyuladásának kórjelei fölülmulják az ideges bántalmakat; horggálicz adatik pedig ha az ideges bajok túlnyomók. Mint sajátszerü ellenszerek használtatnak a'csersavtartalmu főzetek; az alhasi gyuladásos állapot enyhitésére, ingerellenes, bevonó nyákos szerek, árpafőzet tejjel, ugyanaz csőrében is; ha az alhasi lobos állapot igen sürgetős, lobellenes szerek alkalmazandók, például nadá-

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	Gyógymód.
			lyok, lágyitó borogatások; az elnyomott edénytehetség fölösztönlésére illó inger szerek, kámfor, illó égvény, illó olajok, (különösen ol. menth. piper) és gyántás szerek; Beddoes szerint különösen ajánlandó a' mákony kis ingerlő adagokban; e' mellett borléles, káforos bedörzsölések a' szív táján.
Fungi venenati. Mérges gombák.	A' mérges gombákkali mérgezésnél részint a' gyomor- és az alhas életművek gyuladásának kórjelei tünnek inkább föl, például: égetés érzése a' torokban, a' belcsatorna hosszában, és a' gyomorban szomj, hányásrai hajlam nagy erötetéssel, és valódi hányással, erős gyomorfájás, beható bélfájdalmak, has felpuffadás, erőködéssel összekötött, 's végre véres székletek, — véres vizellet, — részint a'kórtüneményeк az idegrendszert érdeklik túlnyomóbban, p. o. tompaság érzete a' főben, elkábulás, szédelgés, az érzéki életművek zavarai és változatai; a' szellemi működések tompasága, álmosság, vagy heves félrebeszéd, nagy szorongattatás, csuklás, nehéz lélekzés, kis, gyors, görcsös érverés, görcsös és rángalmas rohamok, nagy levertség, a'	A' méregkihajtása után idegingerlő (analeptica) szerek, mint a' káfor, könlegecsnedv, eczet égény, fekete kávé.	Rögtön hánytató szerhez kell folyamodni, még pedig egy félnehezék hánytató gyökérporból kell azt adni, hol az ideges bántalmak túlnyomóbban vannak kifejlődve; ellenkező esetben horggáliczot (10 — 15 szemert) adunk. Ha a' hánytató szerek nem akarnak munkálni, a' nyeldeklőt tollal kell csiklandani, vagy lágy meleg vizet itatni; ugyan ekkor hashajtó csőzét is lehet alkalmazni, hogy a' belcsőbe jutott mérget ez úton hajtsuk ki. Krapf a' hánytatók mellett sok hideg vizivást ajánl. De ha bélgyuladási jelenségek mutatkoznak, lobellenes bánásmódot kell elővenni, belsőleg olajos szereket (himboly mag olajat) nyákos szereket, sok hideg viz ivást ajánlanak; külsőleg hasznosak a' lágyító borogatások, nadályok 'stb. A' méreg kihajtása

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	Gyógymód.
	végtagok hidegsége 'stb. A' tápcsatorna lobos állapotja által előhozott kórjelek, és az ideges változatok által eszközlött kórtünemények többnyire ollyanokban köttetnek össze egymással, hogy az elsőbbek kezdik meg a' kórt, az utóbbiak pedig bevégzik ; — és ha a' mérgezés nagyobb mértékben történt 's nagyobb gyuladása eszközöltetett a' belrészeknek, — a' lob által megyen bélfenébe, és az ideg életnek szélhüdéses állapotába.		után szükségesek az idegéltető (analeptica) szerek, könlegecs, eczetégény, káfor, fekete kávé. Ha az ideges jelenségek túlnyomók, a' fölebb említett szereken kivül hasznos még a' mákony kis adagban, borléles káfortartalmu bedörzsölések, mustározás, izgató lábfürdők, izgató mosogatások.
Hyosciamus niger. Beléndek.	Mámornemü tompaság a'főben, szédelgés, a' láttehetségnek igen nagy zavara, és látcsalódás (szikralátás, kettős látás 'stb.) látatágulás, heves dühösködő félrebeszélés, később álomkór és szélhüdésnemü állapotja a' közérzékeknek és érzéki életmüveknek, száraz száj, nagy szomj, égetés érzése a' torokban, a' nyelv' nehéz mozdulása egész a' szótlanságig, önkénytes viziszonyos rohamok; állgörcs, dermenet, taggörcsök, rángalmak, görcsös nevetés; tagreszketés, és más görcsös bántalmak; végre gutaütéses és ideges szélhüdés; kórjelenetek közt előlép a' halál.	Csersav. Acid. tan.	Gyógymódja ugyanaz, melly a' mákony mérgezéséé (lásd alább.)

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	G y ó g y m ó d.
	Gyakran történik illyes mérgezés e' fűnek a' paszternákkali fölcseréléséből, minden része mérges e' növénynek, de különösen magvai legmérgesebbek.		
Ipecacuanha. Hánytató gyökér.	Heves hányás; iszonyu hőség, rettegés, érzéketlenség, később kis érütés, mit alig érezhetni, 's ekkor a' halál.	Gubacsfőzet, savak, füszeres nö vények	Először meg kell kisérleni a' tulzó hányás ellen használandó szereket, p. o. haboztató por, savak, füszeres növények, ha ezek nem segitenek, a' gubacsfőzet igen jó szolgálatot teszen.
Nicotiana tabacum. Dohány.	Az arcz sápadt, nagy szédülés és tompaság a' főben, öntudatvesztés, nagy szorongattatás, ájulásrai hajlam, görcsös reszketés, kis, gyönge, reszkető, és gyakran kihagyó szív- és érverés; igen nehéz lélekzés, szélhüdésnemü ellankadása a' mozgatható izmoknak, változatos görcsei a' végtagoknak, taghidegedés, mellyel egyszersmind össze vannak kötve a' gyomor, és bél életműnek erős bántalmai is, mellyek hirjelei: erős égetés a' torokban, gyomorban, belekben, — hányás és hasmenés.	Csersav, vagy gubacsfőzet.	Hánytató; ezután csersav tartalmu főzetek a' dohányban foglalt égvényelnek,a' dohányalnak (Nicotianina)lecsapására; ha gutaütésre mutató jelek mutatkoznának, eret kell vágni (a' torokviszeren) nadályok alkalmaztassanak a' főre, hideg borogatásokkal; hasznosak még az eczetes csőrék is.
Nux vomica. Ebvészmag. Szoral Strichnin.	Ólomszínarcz, igen nehéz lélekzés, hebegő beszéd, szóvesztés, az érütés szembetünő hanyatlása, a' szívütés' gyön-	Hánytató szerek után gubacsfőzet, mákony.	Hánytató, kénsavas horgélegből, ezután mákony középszerü adagban (mint erőnyi méreg elleni szer) Donné ib-

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	G y ó g y m ó d.
Szükel Brucin.	gesége, állgörcsi és dermeneti heves rohamok, a' tagok tökéletes meredségéig (ez igen jellemző) a' húgyhólyag, végbél, végtagok szélhüdése; tetszhalálos rohamok, végre minden mozgási életművek teljes szélhüdésével beáll a' halál. Ezen ideges tüneményekhez néha csorvás állapot kórjelei is szövetkeznek, mint az étvágyhiány, erős hányásrai hajlam, fájdalom és égetés a' torokban és a' gyomorban, égető szomj, ködcsömör és hasmenés.	Drapier szerint a' Nhandirobe fevillea magvai.	lanyt, és büzenyt ajánl, Raspail kátrányos vizet; Artus sulyhalvagot, Drapier a Nhandirobe Fevillea cordifolia magvait; mint hathatós ellenszereit az ebvészmag szükel (Brucin), és szoral (strichnin) vonatjainak.
Opium. Mákony.	Mély álom, mellyből a' beteg nehezen ébresztetik fel, melly valódi álomkórba (coma) mehet át; sötétvörös ritkán sápadt, pöffedt arcz az ajkak kékségével, a' halánték, és nyaküterek erősen vernek, a' nyakvérerek igen tömülve kiállanak, meredt, 's gyakran vörös szem, röst szivárványhártya; görcsös elvonódásai az arczizmoknak, söt állder-menet, vagy állcsuklódási kórjelek, minden érzési működések eltompulása, nehéz vagy lehetetlen nyelés, hörgő, mély, lassu, nehéz lehellet; végre agyivérguta (apopeplexia cerebr.)	Hánytató utan savak, cserdék tartó szerek.	A' fenyegető guta előjelei beállván, a' lobellenes gyógymódot egész kiterjedésében kell alkalmaznunk (érvágás a' torokviszeren, nadályok a' halánték tájra, a' fülek megé, szemek körül köpölyök, hideg borogatások) mély álomkóros tünemények beálltával az arczot, és mellet hideg vizzel kell föcskendeni, vagy a' fülbe beönteni; hideg leöntözések, ingerlő csörék, és lábfürdők, mustár kovász a' betegnek gyakori rázogatása egyik oldalról a' másikra; néha legjobban segit, ha a' beteget hajánál fogva fölrántjuk; szalamialélt is szoktak a' beteg orra alá tartani, de a' mellyet folytonosan nem kell tenni, hanem néha néha meg meg-

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	Gyógymód.
			szünni, minthogy a' lélekzési életművekre károsan hathatna, hasznosak még a' léles illó olajas (mustár illó olajjali) dörzsölések, a' nyelvcsap csiklándása 'stb. A' kénsavas horgéleg nagy adagban nyujtatik illy formán. Rp. Vitrioli zinci drach. semis solv. in aqu. dest. unc. tribus; adde rad. ipecacuanhae pulverisatae scr. unum mds. Fölrázva minden 10 perczben egy evő kanállal. Ha ezt a' beteg száján keresztül nem adhatni, gyomorszivatyúval (magenpumpe) kell a' mérget a' gyomorba bevinni, vagy egyik kar vérerébe borkő oldatot kell fecskendeni; itt azonban vigyázni kell, hogy külleg ne menjen be a' seben. A' savakat, kivált növénysavakat, kávét 'stb. csak jó kiürités után kell adni. A' kávé leginkább cserdék tartalmánál fogva használ, minthogy a' szunyalt a' mákonysavvali egyesületéből lecsapja; részint azonban illó olaj tartalma is vet valamit a' latba, melly a' megváltozott és lenyomott, vagy hanyatló idegtehetséget felösztönzi; néha adják czitromnedvvel is, vagy Hahnemann szerint csörébe. Ha a' savak a' heves fölmagasztaltságu vértehetségének ellene munkálnak, egy részéről ke-

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	Gyógymód.
			vesbítik a' vérpangást, más részről a' vérnek szembomlásrai hajlamát minőségi különhatásu (véraltató) tehetségöknél fogva gyöngítik; a' szállékony ingerlő ideg éltető (analepticus) szerek pedig', millyen a' káfor, az illó égvény, bor, égények és gyántás szerek, kiváltképen arra szolgálnak, hogy az elnyomott érzéki müködéseket ismét föl-üditsék. — Spranque először hánytatót adott ('s ha a' nyelés lehetetlen volt, egy hajlékon csőn által) a' következő vény szerint: Rp. Ammon. carbon. scrup. unum rad. ipecacoanhae pulv. drachm. semis solv. in aqu. menth. piperitae unc. tribus adde Trae capsici drachm. duas mds. Egy adagra bevenni; ezután egy kevés étető könlegecsnedv egy toll segélyével az orba kenetik, egy csöpp szarvasszarulél vigyázva a'belső szemzugba alkalmaztatik, és egy szalamialélbe mártott vászon a' gyomortájra tétetik, a'szüntelen magosabb fekvésü főre hideg vizbe mártott nyomfoltok tétetnek, és ugyan akkor a' lábak csaknem forró vizbe tétetnek. Hányás után ½ óraként egyegy csésze erős fekete kávé adatik mustárral, ezután mosogatások alkalmaztatnak

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	Gyógymód.
			zabfőzettel, terpetinnel, és himbolyolajjal, czeket tojás sárgájával és jószagu szalamialéllel kevervén össze.
Secale cornutum. Anyarozs.	Ennek mérgezési jelenségei a' has életművein és az idegrendszeren mutatkoznak; a' lobra mutató jelek erős hányás, nagy fájdalmak az alhasban, gyakori széklet, mellyel nyálfolyás és nagyéhség párosul; az ideges bántalmak: zsibbadozás érzete a' végtagokban, hangyafutás érzése, a' szélhüdés számos alakzatai, görcsök, rángalmak, dermeneti rohamok; a' szellemi müködéek zavara, észtompulás, komor kór, dühösség; és midőn igen lehanyatlott az idegeknek az életmüségrei befolyása: a' tagoknak fenés elhalása, elszáradása és elesése (száraz fene) következnek.	Hánytató után szállékony izgatószerek, káfor, égény 'stb.	A' gyógyitást kezdik a' hánytatók és hashajtók; erre következnek a' nyákos olajos szerek, a' bélcsö hártyáinak ingerült voltát gyöngítendők; ezután a' lehanyatlott ideg-élettehetséget kell fölemelni illó izgató szerek által, milylyen a' káfor, könlegecs, égény és gyánták.
Spiritus vini. Borlél.	A' részegségnek, vagy mámornok kissé nagyobb fokra hágott jelenségei, mellyek egyszersmind gutaütéssel is fenyegetnek.	Először hánytató és hideg leöntözések, később czukros viz, fekete kávé, és keserü füvek vonatai.	Ha az öntudat teljesen elveszett, és kóros szendergö állapot van jelen, hirtelen ki kell a' gyomrot üríteni; e' czélra legjobb a' gyomor szivattyu (Magenpumpe) ha gutaütési jelenségek mutatkoznak (kék, duzzadt arcz, nyak és halántéki üterek erős kopogó verése, látatágulat, hörgő lélekzés 'stb) tüstént érvágás esz-

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	Gyógymód.
			közöltessék (legjobb a' torok visszeren) hideg leöntözések, hideg borongatások a' főre; 's ugyan ekkor az altagokat is dörzsölni kell, a' dörzsölésre izgató szerek alkalmaztassanak, például a' mustárt, illó olajt, az izgató lábfördők is hasznosak és többnyire önkénytesen következett hányás után jó ellenszer a' sok czukrosviz, fekete kávé, keserű szerek a' rostos lóhere (trif. fibr.) vonatának vizes oldata 'stb. külsőleg hideg leöntözések a' főre és nemző részekre. Girard a' szállékony könlegecs nedvet ajánlja, 6 csöppet adván $^1/_2$ csésze czukros vizre.
Veratrum album. Fehér hunyor.	Fölötte heves, égető fájdalmak a' szájban, torok, bárzsing, gyomor és belekben, főkép az altestben nagy szaggatások, és metsző fájdalmak, nagy hányásrai erőtetés, rögtöni kitörő hányás, gyakori fájdalmas széklet, később vérhas; véres vizellet, nyelvmeredés egész a' szóveszésig, a' tagok görcsei és rángalmai, dermeneti kórjelek, őrültség, kis, rendetlen, gyakran félben hagyó erűtések, nagy szívszorulás, hideg izzadások; a' végtagok hidegülése, és szélhüdési kórjelek alatt előjő a' halál.	Csersav, növény savak, fekete kávé.	Hánytató gyökérporbóli hánytató szer; ha némi jelek arra mutatnak, hogy a' méreg már a' bélcsőbe jól lehatott: hasznosak a' hashajtó csőrek is, ezután csersav tartalmu főzetek, vagy tiszta csersav, fekete kavé, növénysavak. Ha nagy a' bélcső lob, lobellenes bánást kiván, u. m. közönséges és helybeli vérbocsátásokat belsőleg olajos, nyákos szereket, külsőleg meleg borogatásokat, elvezető szereket 'stb. ha szélhüdésnemü, idegderitő (anapleptica) szereket.

Állati mérgek.

Ezeknél általánosságról szó nem lehet, minden egyes mérgezési eset a' jelenségek mivoltához, és a' behatott méreg' természetéhez képest különös bánásmódot igényel.

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	Gyógymód.
Anthracicum, vel carbunculi virus. Pokolvarméreg.	Lázas jelenségek mutatkoznak csórvás ideges jellemmel; a' beteg nagy fáradságot, levertséget érez tagjaiban; a' fő nehéz, félrebeszélés áll be, a' nyelvet nyálka boritja, nagy nyomás, és szivszorúlás érzete, alhasi fájdalmak, undor, epés hányás és folyós széklet. Többnyire nagy viszketés és égetéssel támad a' fő, derék, vagy tagok valamelly részén egy sárgás, vöröses, később kékesbarnavá levő folyadékkal telt köles nagyságu holyagcsa, vagy pattanáska; ez alatt egy köralaku nem nagyon fájdalmas, kemény tapintatu, melyen beható daganat emelkedik zsibbadást hozva elő az érdeklett tagon vagy részen. Az erős viszketés következtében gyakran levakart pattanás kék vagy sötét barna, szaru kemény, lencsenagyságu folttá válik (pustula mal.) E' mérges fekete pattanás, hirtelen növekszik, körülete kékes vörössé lesz; a' felbőrön véres nedvvel tölt fenés hólyagcsák emelkednek föl, 's ha ezek	*Külsőleg* kimetszés, karczolás, égetés 's *Belsőleg* káfor könlegeg égény, mákony, és ásványsavak 'stb.	Először hánytatót kell adni (félnehezék hánytató gyökérporból) az ideg rendszer másitására, ezt kövesse a' helybeli bánásmód, melly áll karczolásban, égetésben, vagy a' mérges pattanás kiirtásában. A' karczolás nem vezet mindig czélhoz, legjobb az égetés, 's ez megtörténik, pokolkővel, vagy tüzes vassal. Ha már fene szegődött a' pattanáshoz, Bazedow szerint keresztes metszést kell rajta tenni késsel, és a' félig már elhalt részeket égetés által egészen össze kell rombolni. Ezután rohadás elleni kenőcsöket ajánlanak (ungv. Terebinthinae, elemi, tinct. myrrhae) ehhez káfort, szénport, és kinaport adván; belsőleg is ingerlő és rohadás elleni szereket, káfort, könlegeg készitményeket, kigyófű, és angyalfű (serpentar. et angelic.) forrázatot, égényeket, gyántákat, mákonyt kis adagban, ásványsavakat; halvanyvizet, végre kinát. Remer ajánlja az étető könlegecs nedvet. Suffert kimetszé a

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	Gyógymód.
	fölfakadtak, alattuk egész a' kövérszövetig ható sötét barna, vagy fekete, száraz, vagy nedves fenés var látható; a' bőr mélyében fekvő daganat orbánczossá, 's végre fenéssé lesz; 's a' szomszéd nyirkedények és mirigyek ettől gyakran igen földagadnak.		mérges pattanást, és helyét néhány csöpp kénsavval kené be, 's ugyancsak fölleresztett kénsavat rakott tépésen néhány napig a' sebre. Mihelyt a' fenés rész elválni kezdett jó genyedés állott be, és 3 hét alatt gyógyulás. — E' mellett soha sem kell elmulasztani a' rohadás elleni szereknek belsőlegi használatát.
Cantharides. Körösbogár.	A' lázi mozgalmak teljesen jellemezők, a' szájat gyakran hólyagok fedik, igy a' torkot. bárzsingot 'stb. 's ezek nagyon fájdalmasok, felbőrük darabonként szakadozik fel, 's vettetik ki; az egész bélcsőben nagy nyálka elválasztás mutatkozik; égető szomj, kóros összehuzódás érzete jelenkezik a' torokban nehéz nyeléssel, nagy erőtetéssel járó hányás, véres, erőtetett székelés, haspuffadas, 's a'legkisebb érintésre is szúró, szaggató égető fájdalmak a' bélben; vizelleti nehézségek, hugyrekedés, vérvizellés iszonyu égetéssel; a' hugyhólyag görcsös összehuzódása, kínos fájdalmak a' hugycsőben, kóros vesszömeredések, a' lobos gyomor és belekben fene jelenségei, nagy szorongás, ájulás, viziszonyos és dermeneti jelek, szédülés, taghide-	Hánytató után Káfor.	A' körösbogár mérgezésnél hirtelen kell hánytatót adni hánytató gyökérporból; ennek főzete alkalmazandó csörében is; a' hol a' nyelés akadályozva van, a' mérget gyomorszivattyú segélyével kell kiüriteni, ha magától jött elő a' hányás, sok langyos vizet itassunk a' beteggel, a' hányás elősegitésére. Belsöleg nyákos lágyitó főzetek alkalmazandók. Az olajnemü szerektől óvakodni kell, mert a' körösbogár porban létező hólyaghuzó égvénynyel (cantharidin) ezek által erejében növekszik. Sajátképi ellenszere a' káfor, mellyet poralakban mézgás fejetben, édes higanynyal vagy a' nélkül adhatni. E' czélra mákony kis adagban, és hánytató gyökér is ajánltatott. A' gyomor, belek, vizellési és nemző életművek lobos állapotja ellen, általános és

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	Gyógymód.
	gülés, félrebeszéd, álomkór, mig végre ideges szélhüdés, vagy bélfene következtében megszünik az élet.		helybeli vérbocsátások, lágyitó és enyhítő borogatások, lágymeleg befecskendések, langyos fürdők ajánlandók, a' kínos vizellési bajok ellen melegített káfor olajjali kenéseket kell tenni, a' czomb belső fölületén, a' vesék, és hugyhólyagtáján, és belsőleg káforos fejet. Davy John illy bajokban a' pöscsap alkalmazását ajánlja, melly vigyázva egész a' hólyagba vitetvén, 's több óráig ott hagyatván igen nagy könnyülést eszközöl. Ha külsőleg történt a' mérgezés, hirtelen kell adni a' káforos fejetet, és külsőleg a' többi ajánlott szereket.
Cascinum virus. Sajtméreg.	A' roszul készitett, és rosz helyen tartott lágy sajtokban, szokott egy mérges hatásu sav a' sajtsav, vagy rohadt sajtsav, élenyült kövérsav kifejleni, és az előutak gyuladását, gyakran véres hányást, haspöffedést, erős has fájdalmakat, gyakran erőtetett véres székelést 'stb. szokott előhozni; ehhez járulnak még némelly ideges tüneménynek is, mint p. o. szédülés, főfájás, látaterpedés, levertség, reszketé s, tagszélhüdés, szivszorulás 'stb.	Hánytató, és szénsavas égvények.	A' mérges anyagot hánytató gyökérpor által kell kiüritenünk (egy adagra ½ nehezeket adva); ezután a' sajátlagos ellenszer a' szénsavas könlegecs, vagy szénsavas haméleg oldata; italul szolgál a' tej. A' gyuladásos jelenségeket ahhoz illőleg kell orvosolni.

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	Gyógymód.
Farciminum virus. Hurkaméreg.	A' sokáig tartott hurka, és kolbászban sajátnemü méreg, kövérségi avas méreg fejlik ki, ez ha a' gyomorba vitetik, gyomor 's bélgyuladás jelenségei tünnek fel. Égetés a' torok- és bárzsingban; erőtetés, és felböfögés, nagy szomj, hányás, hasmenés, heves fájdalmak, puffadt has; de ehhez szélhüdési tünemények is szegődnek, minden kiválasztások elnyomatnak, kivévén a' vizelést, a' láta mórosan kitágul, görcsös köhögés áll be, étundor; az ujjak hegyében elvész a' tápintási érzék; a' beteg hangja rekedt lesz, csaknem eláll, az érverés kicsiny, 's alig érezhető szívverés, szorongattatás, fuldoklás, szélhüdése a' mozgási életműveknek taghidegülés, álomkór 'stb. általában a' gyuladásos állapot megelözi az idegest.	Növénysavak, égvények, nadragulya, bor, fekete kávé.	Hánytató gyökérporral hányást kell eszközölni; sajátszerü ellenszerek a' növénysavak, égvények (hamkéneg) nadragulya kis adagban, bor, fekete kávé, a' berznek a' szívtájra alkalmazása, eczet, és szappanos csőrék. A' lobos állapot ellen lobüző bánás. Az ideges bántalmak ellen belsőleg terpetin olaj fejet elég nagy adagban; mustározás a' hasra; tüzkúp a' gyomortájra; a' kábultság ellen hideg leöntözések.
Iydrophobicum virus. Veszési méreg, vagy bvészméreg.	Fájdalmas érzés, melly a' kutya harapta helyről a' végtagok hosszában elterjed, mintegy sugáros menettel követvén az idegek futását, a' gerincz felé, néha a' mell, és nyak felé is vonódnak a' fájdalmak. A'sebszélek földagadnak. — Marochetti szerint a' nyelv alatt bizonyos holyagcsák képződnek, a' mellyekben illy méreg foglaltatik, mások ezeket nem	Kőrösbogárpor; nadragulya gyökér por; keresztes tarnics; (gentiana cruciata) — külsőleg égetés, kimetszés 'stb.	Gyógymódja a' viziszonynak, részint palástoló, részint gyökeres; Rust szerint az előbbi gyógy két tételből áll; t. i. a' sebnek kimetszése, és helyének égető köveli kiégetéséből. A' kimetszés után ki kell vérezni hagyni a' sebet, és idegen testet tévén bele, üdült genyedést kell, ha lehet, eszközölni. Ha talán behegedt volna a' seb, azt föl kell nyitni a' harapási

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	Gyógymód.
	találták, vagy talán figyelmöket kikerülték a' kis hólyagcsák. A' harapási hely megdagadta után rágó evet választ el, a' fenéken táplós, könnyen vérző húst láthatni. Ezen helybeli bántalmakhoz csakhamar általánosak is szegödnek: mély komorság, magánykeresés, nyugtalan álom, mellyből rémképek felfelriasztgatják a' beteget, kis okra, nagy fölindulás, a' bőrnek igen nagy érzékenysége, a' szem, a' fényt, a' fül a' hangot nem szenvedheti; nehéz nyelés; a' tagok gyakori rángalmas mozgásai, szorongattatás, rettegő félelmes pillantás, rekedt hang, tulzó nemiösztön. Fő kórjelek a' fény-, lég- és viziszony, mellyekkel még két kórjel köttetik össze, u. m. dühösség, és dermeneti görcsök, mellyek az állon és tagokon legiszonyúbb alakjaikban mutatkoznak, 's ezek alatt a' légző és vérkeringési tehetségek csak nem egészen elvesznek.		sértés minden irányában, és ha már jól kivéreztettük égető haméleg oldattal($^1/_2$ nehéz.egy ℔ lepárolt vizre) jól ki kell mosni, 's reá a' szerbe mártott tépést kell alkalmazni. Ezen bánás, napjában 3—4-szer megujitandó. Ha seb helyezete megengedi a' 2-ik vagy 3-ik napon a' kimetszés után, égető hamélegnek igen tömény oldatával kell azt kiégetni, hogy fölületén var támadjon, 's e' var alatt jó indulatu genyedés képeztessék. Minden esetre 3—6 hónapig genyedésben kell tartani a' sebet. Ha a'harapás helye nem engedi a' kimetszést, a' sebet tágitani, karczolni, égetni, és égető haméleg oldattal kell mosogatni, valamint ebbe mártott tépéssel kell borogatni. Belsőleg ajánlja Rust a' körösbogarat következő vény szerint. Rp. Cantharid. subtiliss. pulv. gr. 12. lapid. caucror. sachar albi aa drachm. unam et sem. M. f.Pulv. D. in part.aequ. 12 Ds. Napjában 2—3 port. Münch. sós vizzel mossa ki a' sebet, vagy tömény eczettel és hugygyal, és elegendő vérzés után ingerlő kenőcscsel, vagy vörös lecsapott higanyos kenőcscsel köti azt be. Ezután a' beteg egyediségéhez képes rajta eret vág, (ha az egyed

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	G y ó g y m ó d.
			vérmes küleményü) vagy hánytatót ad neki (ha csórvás állapotot sejdit), és ugy megyen át a' nadragulya használatára, mellyet zabfőzetben a' beteg életkorához képest póralakban és különböző adagban rendel 1 szemertől 14 szemerig (ennél többet nem ád); három adagra osztja pedig a' szert, például: ha első adaga 6 szemer volt (12—13 éves egyednek) 48 óra mulva adja a' második 7 szemerből álló adagot, és ismét 48 óra mulva a' 3-ik, vagyis 8 szemeres adagot; — ha még az utolsó adag után is fájdalmas feszültség, nyujtódzás, és a' seb dagadtnak mutatkoznék, még 5 port ád, mindenkor 48 órai időköz szerint, de legfölebb szemerrel emelvén föl a' nadragulya adagát; ha hasmenés áll be, a' következő adag kihagyatik. — E' mellett szükséges, hogy a' beteg a' gyógyulás végeztéig ágyban maradjon, és izzasztó gyönge főzetekkel éljen.
Insectorum ictus. Bogárcsipés.	Midőn a' méh, darázs, hangya 'stb. megcsipnek valamelly tagot, a' fulánk a' sejtszövetbe hatván, helybelileg fájdalmat, gyuladást, és daganatot okoz; sőt vannak példák, hol a' sok	Kimetszés, sebtágitás, égetés, — belsőleg hánytatók.	Először is a' bennmaradt fulánkot, egy csipeszszel ki kell vonni, és helyét szénsavas könlegeggel kimosni, vagy borogatásokat alkalmazni, étető könlegecs nedvvel. Ha jelen

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	G y ó g y m ó d.
	darázs vagy méhcsipés következtében halál jött elő.	izzasztók.	tékeny gyuladás van jelen, hidegborogatások, vagy Goulard vizéveli mosások szükségesek; az olajos bekenések is jók. A' méh és darázs csipés ellenszere a' méz is, vagy konyhasó oldat, kül- és belsőleg.
Serpentum virus. Kigyó-méreg.	Midőn a' vipera megcsipett valamelly tagot, harapása helye csak ritkán vérzik, 's ezen mitsem jelentő sebről mintegy kisugároznak többé kevésbbé heves, néha berzileg az egész testet vonagoltató szúró fájdalmak. A'harapási hely eleintén élénk vörös, majd sötét vörössé, viola szinüvé, kékes barnává, 's végre szederjessé válik; a' megcsipett rész igen nagyra dagad fel, 's néha a' mozgatási tehetség 's érzékenység elvész. Ezt nagy fáradság érzete, érzéki tompaság, szédülés, szellemi butaság követi; gyakran az érzékek müködései megszünnek, nagy szorongattatás, fulladozás, hangveszés, ájulás, görcs, rángás áll be; az érütés kicsiny, gyors, alig érezhető, az állati tehetségek hirtelen hanyatlanak; ha nagyobb mértékben történt a' mérgezés, tetszholt állapot jelenkezik. Gyakran van jelen hányás, folyós székelések, haspuffadás, égető szomj 'stb. — L e n z	Kimetszés, sebtágitás, égetés, — belsőleg hánytatók, izzasztok, ingerlök.	Ha a' bőr csak fölületesen van megkarczolva, 's a' karczolás helye nyitva van, akkor a'sebet tüstént vizzel vagy nyállal kimosván, a' mérget eltávolitjuk; ha a' szúrás, vagy karczolás mélyebb, ki kell azt gyöngén étetni; mindenütt pedig, hol a' mérges fog a' bőr szövetébe behatott, szorgalmas kimosás után a' sebet ki kell metszeni (egy vonalnyira, minthogy a' fog tovább nem hat be); szükség esetében a' sebet tágitani kell, egy hegyes eszközzel, hogy a' vért könyebben ki lehessen nyomni, azután halvanyos vizzel kell kimosni, és étető kővel kiégetni; ha ez nincs: kénsav, lugsó oldat, fekete szappan is jó; vagy fehérizzó vassali kiégetés; az izzó szén is alkalmazható. Hol mind ez nem történhetik, a'sebet hirtelen ki kell szopni, vagy még jobb, ha köpölyt teszünk a' sebre; nagy szükség esetében nyomkötést alkalmazunk a' seb fölött, de nem nagyon erőset; vagy a'

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	G y ó g y m ó d.
	(Schlangen-kunde , Gotha 1832) következőleg jellemzi a' kigyócsipte sebet. Ez vagy két finom hasadáskából áll, vagy finom két szúrásból, mellyek ¼ ⅓ ½ hüvelyknyire vannak egymáshoz. A' két hasadás azt mutatja, hogy a' kigyó mindkét szájoldali fogaival csipett. A' két finom szúrások mélyebben hathatnak be egy vonalnál; néha belőlök egy csepp vér is buzog fel, kivált ha a' kigyó mindkét oldali fogaival , vagy csak két egymás melletti mérges fogaival harapott, miáltal a' seb nagyobb lesz. Leggyakrabban nem vérzik a' seb, mivel nagyon finom, és szélei hamar összeesnek. Ezen szúrások mellett még több más igen kicsinyek is láthatók, mi nagyon rosz jel, mert azt mutatja, hogy a' mérges fogak annyira behatottak, hogy a' kigyó álkapczájabeli igen apró fogak is érintheték a' sebesült részt. Ha pedig a' kigyó csak egy oldali fogával harapott, akkor csak egy foghely látható. Néha olly finom a' szúrás, hogy a' daganatban elvész, 's ekkor a' szúrást a' daganat közepén keressük, hol gyakran még egy kis méreg is található. Biztos jele a' mérgezésnek a' daganat, melly ké-		sebet kitisztitván, reá folytonos nyomást teszünk a' hüvelyk ujjal, vagy egy darabka kővel, fával 'stb. Jók a' faolajos dörzsölések, és belsőleg izzasztó szerek. Belsőleg hánytató (egy adagra 3 neh. hánytató gyökérpor, és két szemer hánytató borkő); ezután szállékony ingerlőszerek, p. o. Liquor ammonii succinati, pyrooleosi, vagy még jobb a' liquor ammonii caustici (nyákos szerben adva, 's egyszersmind külsőleg is alkalmazva); ide tartozik az eau de Luce, belsőleg, és külsőleg; kigyófű, angyalgyökér, káfor (nagyobb adagban) Dover pora, meleg thea forrázat, bor, pálinka, moschus, égény, gyántás szerek ; ha a' rohadás beáll : ásványsavak, kinafőzettel káforral, és halvanynyal. Humboldt ajánlja a' Guaka nedvét , Martius a' Chiococca anguiferat; ujabban a' halvanyt és kénsavas kinalt.

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	Gyógymód.
	sőbb szederjessé válik. Mennél mélyebben hatottak a' fogak be, és mennél tovább voltak a' sebben, a' baj annál veszélyesb		

Toldalék a' göznemü mérgekről.

Acidum hydrothyonicum vel vapores hydrogenii sulfurati. Könkéneg göz.	Gyakran a' mocsárok tisztitásakor, hol sok állati és növényi részek rohadtak össze, vagy föld alatti csatornák, 's több illyek tisztitásakor az ott öszszegyült könkéneg gözök az embert leverik, és tetszholt állapotba ejtik; néha csupán bóditó hatást gyakorol az életmüségre, — nehéz álmot, kábultságot hozván elő; néha pedig görcsök követik annak beszivását, midőn egyszersmind az agy gerinczvelő rendszer bántalma is kifejlik, és a' tüdők szélhüdött állapotba esnek, a' lélekzés akadályozva van, az érütés kicsiny, rendetlen, kihagyó; ehhez szegődnek a'dermenetféle görcsök, agyizgatottság szülte félrebeszéd, szélhüdésnemü rohamok, és két óra alatt elvesztvén a' beteg	Mész halvagoldat, halvanygöz.	Ha tetszholt állapot mutatkozik, a' fölélesztési kisérletekhez kell folyamodnunk; hideg leöntözések 'stb. Sajátszerü ellenmérge ezen göznek a' halvany, göz- és folyó alakban, de a' halvgözöket igen óvatosan használjuk, nehogy általok több kárt, mint hasznot okozzunk. Labarraque mindenek fölött ajánlja a' mészhalvag oldatának a' száj- és orr elibe tartását; mások is illy bánásmódot ajánlanak, halványos vizzel vagy mészhalvag oldattal.

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	Gyógymód.
	öntudatát tetszholt állapotba esik, melly valódi halálba könynyen átmegyen. Ha kevesebb mennyiségben hatott a' könkéneg, hanyásrai ösztön, mell- és bélfájdalom, és álmosság lepi meg a' beteget; ehhez van kapcsolva nagy fáradság, izomgyöngeség, ájulás, a' sziv és üterek dobbanásainak hanyatlása 'stb.		
hlorii vapores. alvany gözök.	A' halvany gözök beszivása fölötte erős ingerrel hat a'légzési életművekre, és ingerlett köhögés a' fuldoklásig emelt görcsös hurut, és fájdalommal jelenkezik; ebből ha tüstént halál nem származik is, de a' légzési életművek minden esetre lobos állapotba esnek.	Könkeneggöz; könleggöz, és langgöz beszivása.	Legsebesebben ható ellenszere a' hamkéneg és kénsav összetöltése alatt kifejlesztett ritkított könkéneggőz, mit az orr alá a' száj elébe kell vezetni; ezenkivül könleggőz és langgöz beszivását is ajánlák. A' mell lobos állapotja ellen lobüző bánásmód ajánltatik.
Gas acidum Carbonicum. Szensavgőz.	Először igen heves, szúró, égető, kopogó főfájás; a' fő nehéz, tompa, szédelgős; a' gondolatok zavartak, a' látás ködös; a' fülben zúgás hallatszik; — szívdobogás, sebes érütés, aluszékonyság, fáradság érzete, később nehéz, hörgő lélekzés, nehéz, mély, kóros álom, (lethargia); tökéletes tetszholt állapot, a' vérkerengés és légzés félbeszakasztával, az ajkak kékek, az arcz sötétvörös szinü és puffadt, a' száj tajtékzik, a'	Föléleszto agy tetszhalál elleniek.	A' beteget gyorsan szabad légre kell vinni, itt egészen levetköztetni, fejét magasabban helyezve; száját 's torkát az odagyült nyálkától megtisztítani; arczát hideg vizzel, vagy vizes boreczettel megfecskendeni, vagy Harmant szerint a' hideg vizet poharanként erősen arczára zuhitani. Még nagyobb hatásuk van a' hideg leöntözéseknek, mellyek a' csak nem kialudt ideg életet gyakran fölserkentik, 's általok számos or-

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	G y ó g y m ó d.
	láta kitágul, fenyegető guta kórjelei mutatkoznak.		vosok csodát tőnek a' tetszholtaknál. Ezen hideg leöntözések által a' lehellést előmozditó izmok- és különösen a' rekeszizmok (diaphragma) erősen megrázatnak, és ezen huzomos tartósságu, erőszakos rázások által erőszakos összehuzódásra is késztetvén első hatásuk az, hogy a' melett kiterjeszkedésre kényszerítik, 's igy fris lég tolul be a' tüdőkbe. Azonban néha szükséges az alhasat és mellet össze is nyomni a' lélekzés előhozására. Első jele a' visszatérő életnek lassu nyögés 's ezt hallva, Harmant szerint a' beteg fogai közé apró fahengerkéket kell alkalmazni, hogy a' betoluló fris légnek szabad út nyitassék a' tüdőkbe. Ha a' lélekzés munkálata visszatért, és a' beteg egy kis borzongást érzett, a' hideg öntözéseket félben kell hagyni. A' lég befuvására többféle eszközök ajánltattak; igy például a Marc szivattyuja, a' Meunier kettős szivattyuja 'stb. A' lélekzés visszatértével a' vérkeringést is elő kell segíteni; a' testet meleg posztó vagy flanellal dörzsölvén; a' talpakat kefélni kell, 's ezeket jókorabb is kezdhetni. Gyakran szükséges a' föléleszto kisérletek sükerültével eret vágni a' torok

Méreg.	Mérgezési jelenségek.	Ellenszerek.	Gyógymód.
			viszeren, hogy a' beteg kikerülje a' gutaütést, kivált ha arra nagy hajlama van. Ez után ágyba kell vinni a'beteget, fejét magasbra helyezve mint teste egyéb részét, és egyediségéhez mért gyógyszereket szükség számára rendelni, például: hánytatót, savanyu italokat, izgató illó szereket, csörét, mustárkovászt 'stb.

THESES.

1 Vulgaris et promiscua nonnulorum pharmacorum in foris, et mercatorum fornicibus venditio, prout scientiae medicae noxia, ita sanitati civium deletaria est.

2. Venenum in manu medici non datur.

3. Anatomia pathologica sophismatum medicinalium ex philosophia naturae partorum optimum remedium.

4. In sincera superiorum expevientiae communicatione, maximus discentium consistit thesaurus.

5. Congruum regimen diaeteticum ad sanitatem tuendam, quin imo ad eam amissam restituendam remedium praestantissimum.

6. Animi non minus, quam corporis integritas ad medicum perfectum necessaria.

7. Dolor et voluptas duo vitae custodes, et tendit utrumque ad vitae exitium, dum nimium est.

8. Imaginatio luxurians fons fertilissimus morborum psychicorum.

9. Situs et functio intestini duodeni plurimorum morborum officina. *Ståhly.*

0. Auditus quantitative, non autem qualitative visu nobilior.

1. Irrisores medicinae aut nequitia, aut ignorantia excellunt.

2. Scabiem externis solum tractare remediis, non est consultum.